

УДК 364-43

Фахівці із соціальної роботи як ключові суб'єкти сфери соціальної роботи

Ю.В. ОРЕШЕТА

Київський національний університет ім.Т.Шевченка, м. Київ, Україна,

E-mail: yuliya_oreshta@mail.ru

Авторське резюме

У представленій статті автором аналізується соціальна робота як вид професійної діяльності та здійснюється соціологічний аналіз фахівців із соціальної роботи як ключових суб'єктів у сфері соціальної роботи. Оскільки соціальна робота є важливим напрямком діяльності в будь-якій державі, її методологічні основи, ключові завдання та головні принципи хоча і є дещо схожими, однак різняться залежно від правових, організаційних, фінансових можливостей держави та потреб клієнтів. Фахівці із соціальної роботи забезпечують здійснення соціальної роботи на загальнодержавному, регіональному та локальному рівнях на підприємствах, в установах, організаціях різної форми власності.

В статті також аналізується коротка історія та особливості соціальної роботи як виду професійної діяльності в Україні, конкретизуються професійні вимоги до фахівців із соціальної роботи, їх завдання, ролі та функції. Встановлено, що необхідною умовою для оволодіння даною професією є соціальна спрямованість особистості, наявність відповідних соціальних якостей: гуманізму, доброзичливості, справедливості, відповідальності, терпеливості.

Успішність функціонування соціальної роботи залежить від наявності кваліфікованих кадрів відповідного рівня. Вагоме значення для успішної професіоналізації має спрямованість фахівця із соціальної роботи, що включає систему цінностей та мотивацію його до діяльності. Для соціального працівника-професіонала важливе місце займає усвідомлення себе суб'єктом професійної діяльності, тобто професійна ідентичність.

Ключові слова: фахівець із соціальної роботи, соціальна робота, принципи соціальної роботи, функції фахівців із соціальної роботи, професійна роль, професійні якості, професійна діяльність.

Specialists of social work as key subjects in the field of social work

YU.V. ORESHTA

T. Shevchenko national university of Kyiv, Kyiv, Ukraine, E-mail: yuliya_oreshta@mail.ru

Abstract

In the presented article an author is analyze social work as type of professional activity and is carried out the sociological analysis of specialists of social work as key subjects in the field of social work. As social work is important direction of activity in any state, it methodological bases, key tasks and main principles though are something alike, however differ depending on legal, organizational, financial possibilities of the state and necessities of clients. Specialists of social work provide realization of social work on national, regional and local levels on enterprises, in establishments, organizations of different pattern of ownership.

Professional activity of specialists of social work in Ukraine must correspond the basic requirements and tasks, to certain in Order of Ministry of social policy of Ukraine from 25.05.2012 year «About assertion of new release of qualifying description of profession «Specialist on social work»».

In the article is also analyses the short history and features of social work as the type of professional activity in Ukraine, professional requirements to the specialists of social work, their task, role and function are specified. It is set that a necessary condition for a capture this profession is social orientation of personality, presence of the proper social qualities, such as: humanism, goodwill, justice, to responsibility and others.

One of entrance terms of efficiency of social work is the presence of skilled shots of the proper level. A considerable value for successful professionalism has an orientation of specialist of social work which plugs the system of values and motivation of him to activity. For a social worker as the professional an important place is occupied by the awareness of itself by the subject of professional activity, that is professional identity.

Key words: specialist of social work, social work, principles of social work, functions of specialist of social work, professional role, professional qualities, professional activity.

Постановка проблеми. Соціальна робота як професія спрямована на соціальну підтримку людини в суспільстві. Являючи собою особистісно-орієнтовану службу допомоги людям, соціальна робота спрямована на вирішення всієї сукупності проблем у контексті «особистість-навколишнє середовище». Оскільки в центрі соціальної роботи знаходиться людина, то, відповідно, в центрі уваги фахівців із соціальної роботи – проблеми людини. Соціальна

робота спрямована на допомогу людині в період особистісного і соціального неблагополуччя людини; передбачає захист людини в цілому, забезпечення її базових потреб та інтересів, підтримку людської гідності та прав на достойне життя [14, с. 654].

Кваліфікаційні вимоги до фахівців із соціальної роботи передбачають, щоб цю професію обирали люди зі сформованими моральними якостями, такою системою ідей, принципів,

© Ю.В. Орешета, 2014

законів, норм і правил поведінки та діяльності, яка спрямована на забезпечення гуманних стосунків між людьми за будь-якої ситуації.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання професійної підготовки спеціалістів із соціальної роботи, особливості професійного розвитку, формування професійної компетентності проаналізовані в роботах Н.М. Галагузової, Н.В. Долматової, Н.М. Платонової, Л.Т. Тютті, І.А. Зимньої, Т.В. Аветісян, Н.І. Кривоконь, Т. І. Сили, А.Й. Капської та ін.

Об'єкт дослідження – професійна діяльність фахівців із соціальної роботи. Предмет дослідження – аналіз фахівців із соціальної роботи як ключових суб'єктів, що забезпечують надання соціальних послуг у сфері соціальної роботи на різних рівнях.

Мета дослідження – проаналізувати фахівців із соціальної роботи, як осіб, що забезпечують надання соціальних послуг та особливості їх професійної діяльності.

Завдання статті: 1) проаналізувати основні завдання, професійні ролі та функції фахівців із соціальної роботи; 2) здійснити аналіз особливостей професійної діяльності фахівців із соціальної роботи; 3) визначити характерні риси та принципи соціальної роботи як сфери професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Соціальна робота – це професійна діяльність соціальних інститутів, державних і недержавних організацій, груп та окремих індивідів із надання допомоги у здійсненні успішної соціалізації особам чи групам людей у випадках, коли за відсутності належних умов у суспільстві або особистих вад їх соціалізація утруднюється, призупиняється або відбувається у зворотному напрямку.

Після проголошення Україною незалежності ряд заходів, що повинен був реалізовуватися урядом для створення дієвої моделі соціального захисту населення, гальмувалися внаслідок недооцінки важливості розвитку соціальної сфери і одного з її головних інструментів – професійної соціальної роботи як засобу реалізації соціальної політики держави, що орієнтований не тільки на поліпшення матеріального добробуту нужденних, а й на розширення їх соціальної взаємодії, на пристосування до життєвих реалій, сприяння активній ролі у суспільстві. Відповідно виникла і об'єктивна необхідність підготовки фахівців із соціальної роботи. Офіційне ж введення її як навчальної дисципліни відбулося у 1991 році і пов'язане з діяльністю Тимчасового науково-дослідного колективу «Школа-мікрорайон», створеного за сприяння Академії педагогічних наук і Державним комітетом народної освіти СРСР [5, с. 51-52].

У той же час соціальна робота є досить складним процесом, що потребує глибоких знань в галузі теорії управління, економіки, соціології, психології, педагогіки, медицини,

правознавства тощо. Тобто ефективність соціальної роботи залежить не тільки від рівня підготовки фахівця із соціальної роботи, знань, досвіду, але й від властивостей та якостей самої особистості [4, с. 121].

Соціальна робота належить до професій, що виникли та утверджуються з метою задоволення нагальних потреб суспільства та його членів, а соціальні працівники відіграють значну роль у плануванні, реалізації, оцінці та науковому вивченні соціальних програм, розрахованих на підтримку найрізноманітніших груп населення [5, с. 19].

Нині зміст соціальної роботи є різним залежно від часу, соціальних, культурних та економічних умов. Оскільки ця діяльність є суспільним творінням, її, зокрема, визначають: теоретичні розробки, дані наукових досліджень; політичні та законодавчі зміни; організаційні перетворення; впливи суміжних професій; засоби масової інформації. Ці чинники створюють та забезпечують контроль соціальної роботи як професії, сприяють її розвитку; формують групу клієнтів та зумовлюють зміни їх потреб; конструють соціальний контекст, в якому здійснюють соціальну роботу [5, с. 20].

Отже, визначальною особливістю соціальної роботи є те, що вона захищає інтереси людей, які мають нерівні потенційні можливості порівняно з іншими через хвороби, вади, бідність, кризові ситуації.

Соціальна робота ґрунтується на таких принципах: універсальності; охорони соціальних прав; соціального реагування; профілактичної спрямованості; клієнтоцентризму; опори на власні сили клієнта; активізації; максимізації соціальних ресурсів; конфіденційності; толерантності [5, с. 24-25].

Виходячи з важливості та специфічності даного виду діяльності, слід пам'ятати про професійну етику, яка не зводиться лише до поширення загальних закономірностей загальнолюдської моралі на етику фахівців. Для неї характерні свої, властиві тільки їй моральні норми, котрі можуть навіть обмежувати дію загальнолюдських принципів.

Особливість кожної професійної моралі полягає в тому, що в різних сферах професійної діяльності застосування, вираження та зміна загальних моральних норм має свої специфічні риси та форми. Етика соціальної роботи являє собою вчення про морально-духовні основи професійної соціальної діяльності по наданню допомоги людям з функціональними обмеженнями, безробітним, сім'ям, соціальним групам та спільнотам, посиленню чи відновленню їх здатності до функціонування в суспільстві, створенню сприятливих умов для досягнення цих цілей, морально-етичних норм поведінки фахівців із соціальної роботи. Тобто етика соціальної роботи як філософсько-соціологічне

знання відіграє унікальну роль у формуванні професійно-етичного образу фахівця [4, с. 125].

Основним суб'єктом, центральною дійовою особою будь-якої системи соціальної роботи є фахівець із соціальної роботи – це особа, яка має необхідні інтелектуальні, моральні, особистісні якості для виконання особливого, інтегрованого, універсального виду діяльності у соціальній сфері [9, с. 76]. Саме він, безпосередньо контактуючи і взаємодіючи з клієнтами, надає їм допомогу, підтримує їхні зусилля щодо виходу із скрутної життєвої ситуації.

Відповідно до Закону України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», фахівець із соціальної роботи це – особа, яка має спеціальну освіту і здійснює соціальну роботу з різними категоріями дітей та молоді або відповідними соціальними групами на професійних або волонтерських засадах [1].

Соціальні працівники є спеціалістами високої кваліфікації, людьми особливою, делікатною професією. Вони призначені для забезпечення багатопрофільної системи служб соціального захисту населення [12, с. 650].

Впливати на своїх клієнтів, вирішувати професійні завдання можна лише володіючи знаннями та досвідом соціального працівника, його законодавчо закріпленими повноваженнями (посадою), статусом (правами), репутацією, харизматичними даними, особистісною привабливістю [12, с. 663].

Відповідно до Наказу Міністерства соціальної політики України від 25.05.2012 року № 324 «Про затвердження нової редакції кваліфікаційної характеристики професії «Фахівець із соціальної роботи» до завдань та обов'язків фахівця із соціальної роботи належать: 1) організувати виявлення та реєстрацію в мікрорайоні або зоні соціального обслуговування, на підприємстві, в організації, установі сімей, окремих громадян, підлітків та дітей, які потребують соціальної, медичної, юридичної, психологічної, педагогічної, матеріальної та іншої допомоги, охорони й захисту їх морального, фізичного та психологічного здоров'я, виконувати завдання і обов'язки щодо організації піклування, опікування та догляду; 2) організувати виявлення вразливих категорій громадян з ознаками складних життєвих обставин (підлітків, сімей з дітьми) та здійснювати їх соціальне інспектування й оцінку потреб; 3) забезпечувати здійснення соціального супроводу сімей з дітьми під час перебування в складних життєвих обставинах; 4) організувати залучення наявних фінансових, матеріальних та інших можливостей громади для підтримки вразливих категорій громадян та розв'язання їхніх проблем; 5) встановлювати причини конфліктних ситуацій та відхилень, які спричинили асоціальні явища; 6) пропагувати здоровий спосіб життя, норми поведінки й використання вільного часу, ефективні методи

родинного планування і господарювання, виховання дітей, дбайливого ставлення до ветеранів та інвалідів, високі зразки етики та культури соціальних відносин; 7) надавати допомогу громадянам, особливо молоді, у працевлаштуванні; 8) проводити психологічні та педагогічні консультації; 9) організувати соціальну, медичну, побутову допомогу громадянам похилого віку й непрацездатним громадянам; 10) вживати заходів щодо влаштування осіб, що потребують допомоги, у лікувальні установи, інтернати для дітей та дорослих, професійно-технічні училища тощо; 11) брати участь у роботі центрів та інших організацій, які забезпечують соціальну діяльність: реабілітації, адаптації, соціальної допомоги та захисту, піклування та опікування, притулків, інтернатів, осередків для молоді, підлітків та дітей, клубів, асоціацій та об'єднань за інтересами тощо [2].

Важливу роль для здійснення професійної діяльності на належному рівні відіграють індивідуальні якості особистості – гуманізм, особиста і соціальна відповідальність, відчуття добра та справедливості, повага до гідності іншої особи, ввічливість, терпеливість, емпатія.

Тобто особистісні якості фахівця із соціальної роботи можна поділити на: 1) психофізіологічні характеристики, від яких залежать здібності до цього виду діяльності (вони відбивають психічні процеси, психічні стани, увагу, емоційні та вольові вияви) та повинні відповідати вимогам, що висуваються до фахової діяльності фахівців із соціальної роботи; 2) психологічні якості, що характеризують фахівця із соціальної роботи як особистість, – самоконтроль, самокритичність, самооцінка власних дій та вчинків, стресостійкість – фізична тренуваність, самонавіювання, вміння переключатися та управи власними емоціями. Такі якості допомагають уникнути професійного вигорання; 3) психолого-педагогічні якості, від яких залежить ефект особистої привабливості – комунікабельність, емпатійність, атракція, красномовність тощо [12, с. 664].

У формуванні цих якостей, що мають особливе значення для успішного виконання своїх обов'язків та спілкування з клієнтами, суттєву роль відіграють як природні дані, так і прагнення до самовизначення, ціннісні орієнтації та вольові зусилля людини, яка обрала даний вид професійної діяльності.

У дослідженнях Л.Т. Тюпті та О.В. Тюпті особлива увага звертається на те, що різноманітність і розгалуженість проблем, обсяг знань і вмінь, необхідних фахівцеві із соціальної роботи, майже безмежні. Професія соціального працівника спрямована на соціальну сферу. Основою професійної діяльності соціального працівника є професіоналізм та компетентність. Основою ж компетентності та професіоналізму є вимоги професії до фахівця: необ-

хідний рівень загальноосвітніх знань, медичні вимоги, вимоги до схильностей та інтересів, психофізіологічні вимоги, вимоги до інтелекту та емоційно-вольової сфери, до морально-ділових якостей [10].

Професійні обов'язки фахівця із соціальної роботи обумовлюють його ролі. Він виступає як соціальний педагог, учитель, вихователь, експерт, консультант, коли дає поради, навчає різним умінням, ефективним методам родинного планування і господарювання, встановлює зворотний зв'язок, застосовує рольові ігри та інше. Фахівець із соціальної роботи виступає в ролі посередника, організатора, адміністратора, коли його діяльність спрямована на допомогу у подоланні проблем особи, що знаходиться у складній життєвій ситуації. Він виступає в ролі соціального адвоката, коли представляє інтереси клієнта або групи клієнтів тощо.

Тобто, здійснюючи свою роботу з різними групами клієнтів, фахівці із соціальної роботи виконують різні ролі. Роль – це модель поведінки, обумовлена фаховою культурою; робоча функція, що передбачає застосування певного підходу; низка завдань, виконання яких очікують від працівників. Роль залежить від того, на мікро-, мезо- чи макрорівні діє соціальний працівник, а також від теоретичного підґрунтя та моделі роботи. Структура професійної ролі може визначатися нормативними обов'язками та відповідальністю, що окреслюють статус та посаду працівника і формують стиль поведінки, що відповідає певній ситуації. Крім цього, різноманітність ролей залежить від встановлених у певній країні стандартів та вимог до цих спеціалістів [5, с. 60].

Залежно від основних функцій фахівця із соціальної роботи залежить конкретизація його діяльності. Дії фахівця в його професійних ролях представляють сукупність конкретних операцій, необхідних для реалізації цілого ряду професійних функцій.

До основних функцій фахівців із соціальної роботи належать: діагностична, прогностична, правозахисна, організаційна, попереджувально-профілактична, соціально-медична, соціально-педагогічна, психологічна, соціально-побутова, комунікативна та інші [4, с. 122]. Тобто з впевненістю можна говорити, що фахівцям із соціальної роботи притаманний розмаїтий функціонально-рольовий репертуар. При цьому один і той же фахівець може виконувати або одну визначену роль, або застосовувати у процесі своєї діяльності різні функції, переходити з однієї ролі на іншу.

Професійна підготовка фахівця із соціальної роботи оснований на кваліфікаційних вимогах, що поєднують у собі сукупність професійних вимог, характеристик, показників, цінностей, ролей, функцій тощо.

Велике значення для успішної професіоналізації має спрямованість фахівця із соціальної

роботи, яка складається із системи цінностей та мотивації його діяльності. Вона обумовлює професійну придатність до практичної соціальної роботи.

Цінності – це ідеї, переконання на які фахівець спирається при прийнятті рішень. Розрізняють цінності альтруїстичного характеру (допомога, підтримка, захист), цінності етичної відповідальності (гідність і цілісність професії) та цінності, пов'язані з потребами самореалізації, самоствердження, самовдосконалення і досягнення професіоналізму [7, с. 245].

Професійне становлення – це продуктивний процес розвитку і саморозвитку особистості, освоєння та самопроекування професійно орієнтованих видів діяльності, визначення свого місця у світі професій, реалізація себе в професії й самоактуалізація свого потенціалу для досягнення вершин професіоналізму. Дієвість професійного становлення фахівця із соціальної роботи залежить від: психологічної відповідності вимогам професії; спрямованості на діяльність у соціальній сфері (наявність стійкого інтересу і схильності до професії); змісту й технологій професійно-освітнього процесу в навчальному закладі та інших [6, с. 122-125].

Професійне становлення – це розвиток особистості в процесі вибору професії, професійної освіти та підготовки, а також продуктивного виконання професійної діяльності [3, с. 143].

Професіоналізм є важливою якісною характеристикою фахівця із соціальної роботи. Можна визначити показники професіоналізму особистості та діяльності фахівця із соціальної роботи. До показників об'єктивного характеру належать ті, що визначаються тим, як людина відповідає вимогам професії, її внеском у соціальну практику, як вона сприяє розв'язанню проблем клієнта та надає допомогу. Також сюди можна віднести рівень фахових знань та вміння, що сприяють здійсненню активного посередництва між клієнтами та державою, виконувати роль організатора, координатора, впливати на соціальну політику в регіоні, вміння її аналізувати й прогнозувати.

До результативних критеріїв ефективності діяльності фахівців із соціальної роботи можна віднести: аналіз стану проблем клієнтів і результатів їх розв'язання; динаміку включення клієнта в різні види соціальної діяльності; результати включення дорослого населення в діяльність з поліпшення соціальних умов; оцінку соціально-психологічної ситуації в соціумі; рівень професійного зростання соціального працівника як спеціаліста [5, с. 55].

До процесуальних показників належить використання працівником для досягнення певних результатів сучасних методів та технологій; до нормативно-етичних показників – засвоєння норм, стандартів, принципів, еталонів професії, вміння на практиці дотримуватися еталонів професії на рівні майстерності; до по-

казників професійного навчання – прагнення до навчання, підвищення рівня кваліфікації, готовність вивчати фахові теоретичні й методичні аспекти, обмінюватися досвідом; показники інноваційного характеру – новаторство, індивідуальність, творчість, використання методів та технологій відповідно до вимог часу та потреб конкретної особи [5, с. 56].

Професійне становлення є запорукою успішної професійної діяльності фахівців із соціальної роботи, яка розглядається на трьох рівнях. [13, с. 770].

Перший рівень містить характеристику об'єктивних та суб'єктивних показників загального плану, які знаходять відображення в особистості та діяльності вже студентів старших курсів: відповідність обраної професії особистісним параметрам людини; відповідність особистості вимогам цієї професії, її прагнення і готовність вносити свої професійні знання та вміння в соціальну практику; досить висока продуктивність використовуваних технологій в плані соціальної допомоги, адаптації, реабілітації людини.

Другий рівень характеризує показники професіоналізму, притаманні фахівцеві-професіоналу тієї чи іншої спеціалізації: процесуальний; нормативно-етичний; базисний, притаманний особистості та діяльності; результативний; прогностичний; професійна здатність до навчання; активна соціальна позиція, конкурентоспроможність особистості та професії. Даний рівень характеризує високий професіоналізм особистості та діяльності в функціональному вимірі, включаючи елементи творчості, індивідуальності особистості та діяльності.

Третій рівень становить не тільки перераховані вище характеристики професіоналізму, а й такі показники, як творчість, індивідуальність, новаторство. Розглядаючи показник «індивідуальність» в професії фахівця із соціальної роботи, можна відзначити, що вона є чимось більшим, ніж творчість. У цю професію особа включається цілком, тобто життєва пози-

ція органічно влітається в професійну діяльність. Іншими словами, спостерігається єдність особистості і професії, взаємополучення професійного та особистісного в діяльності соціального працівника.

Оскільки найважливішою детермінантою професійного шляху людини є її уявлення про свою особистість, професійна перевага і тип кар'єри в цьому трактуванні є засобом вирішення питання «хто я?» чи спробою реалізувати наявну «Я-концепцію». Людина несвідомо прагне мати професію, вимоги якої передбачають роль, що відповідає її уявленням про себе. Термін «ідентифікація особистості з професією» означає процес, при якому придбані нею якості починають виявлятися в усіх інших сферах її життєдіяльності і визначають її ставлення до дійсності. Все життя починає підкорятися інтересам професії. Таким чином, процес взаємодії особистості і професії в широкому розумінні є двостороннім [11, с. 29].

Висновки. Фахівці із соціальної роботи виступають ключовими суб'єктами-виконавцями, що забезпечують надання соціальної допомоги на локальному рівні. Даний вид професійної діяльності має чітко виражену соціальну спрямованість та є законодавчо закріпленим в Україні. Діяльність фахівців із соціальної роботи базується на принципах клієнтоцентризму, опори на власні сили клієнта, гуманізму, поваги до прав, честі, гідності клієнтів, профілактичної спрямованості, особистої та соціальної відповідальності.

Для діяльності фахівців із соціальної роботи характерний широкий функціонально-рольовий репертуар, що залежить від конкретної ситуації та особистих можливостей фахівців із соціальної роботи. До основних функцій фахівців із соціальної роботи належать: діагностична, прогностична, профілактична, соціально-медична, соціально-побутова, правозахисна та інші. До фахівців із соціальної роботи висуваються певні вимоги стосовно психофізіологічних характеристик, психологічних якостей та психолого-педагогічних особливостей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21.06.2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>.
2. Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження нової редакції кваліфікаційної характеристики професії «Фахівець із соціальної роботи» від 25.05.2012 року № 324 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://romny-mcss.edukit.sumy.ua/Files/downloads/наказ%20Мінсоцполітики%20від%2025.05.2012%20№324.doc>.
3. Аветісян Т.В. Особливості професійного становлення фахівців із соціальної роботи [Електронний ресурс] / Т.В. Аветісян // «СОЦІОПРОСТІР: міждисциплінарний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи». – 2011. – № 1 (2). – Режим доступу: http://www.sociology.kharkov.ua/socioprostr/files/magazine/2_2011/4_3_2.pdf.
4. Алексеева Л.С. Справочное пособие по социальной работе [Текст] / Л.С. Алексеева, П.В. Бобкова, Г.Ю. Бурлака и др.; Под ред. А.М. Панова, Е.И. Холостовой. – М.: ЮристЪ, 1997. – 168 с.
5. Лукашевич М.П. Соціальна робота (теорія і практика) [Текст]: Підручник / М.П. Лукашевич, Т.В. Семигіна. – К.: Каравела, 2009. – 368 с.
6. Васюта (Тополь) О.І. Професійне становлення фахівця із соціальної роботи [Електронний ресурс] /

- О.І. Васюта (Тополь) // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка Серія «Педагогічні науки». – Чернігів, 2010. – С. 122-125. – Режим доступу: http://chnpu.edu.ua/lib/_envoy/_pages/archive/2010/80/Topol.pdf
7. Основы социальной работы [Текст]: Учебник / Отв. ред. П.Д. Павленок. – М.: ИНФРА, 2001. – 395 с.
8. Тюптя О. До питання про вимірювання професійної ідентичності (на прикладі професії «соціальний працівник»)[Текст]/ Тюптя О., Мазарська Г. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер. Соціологія. Психологія. Педагогіка. – 2006. – № 24-25. – С.109-113.
9. Тюптя Л.Т. Соціальна робота: теорія і практика [Текст]: Навч. посіб. / Л.Т. Тюптя, І.Б. Іванова. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 574 с.
10. Тюптя Л.Т. Інформаційний матеріал опису професії «Фахівець із соціальної роботи» [Текст]: Навч.-метод. посіб. для Державної служби зайнятості / Л.Т. Тюптя, О.В. Тюптя. – К., 2002. – 38 с.
11. Холостова Е.И. Профессионализм в социальной работе [Текст] / Е.И. Холостова. – М.: ИТК «Дашков и К.», 2009. – 236 с.
12. Холостова Е.И. Социальная работа [Текст]: Учебное пособие / Е.И. Холостова. – 3-е изд. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К.», 2006. – 668 с.
13. Холостова Е.И. Социальная работа [Текст]. Учеб. пособие / Е.И. Холостова. – М.: ИТК «Дашков и К.», 2009. – 860 с.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2014

REFERENCES:

1. Zakon Ukrainy` «Pro social`nu robotu z dit`my` ta moloddyu» vid 21.06.2001 roku (A law of Ukraine «On social work with children and young people»). Regime to access: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>.
2. Nakaz Ministerstva social`noyi polity`ky` Ukrainy` vid 25.05.2012 roku № 324 «Pro zatverdzhennya novoyi redakciyi kvalifikacijnoyi xaraktery`sty`ky` profesii «Faxivecz` iz social`noyi roboty`» («About claim of new release of qualifying description of profession «Specialist of social work»). - Regime to access: <http://romnymcss.edukit.sumy.ua/Files/downloads/nakaz%20Minsoczpolly`ky`%20vid%2025.05.2012%20№324.doc>.
3. Avetisyan T.V. Osobly`vosti profesijnogo stanovlennya faxivciv iz social`noyi roboty` / T.V. Avetisyan (Features of the professional becoming of specialists of social work ). «SOCIOPROSTIR: mizhdy`scy`plinarny`j zbirny`k naukovy`x prac` z sociologiyi ta social`noyi roboty`». -№1(2)'11. Regime to access: <http://www.sociology.kharkov.ua/socioprostir/files/magazine/2011/432.pdf>.
4. L.S. Alekseeva. Spravochnoe posoby`e po socy`al`noj rabote (Certificate manual on social work). М.: Yury`st`, 1997. 168 p.
5. Lukashevych M.P. Social`na robota (teoriya i prakty`ka): Pidruchny`k (Social work (theory and practice)). К.: Karavela, 2009. 368 p.
6. O.I. Vasyuta (Topol` ). Profesijne stanovlennya faxivcya iz social`noyi roboty` (The professional becoming of specialist of social work). *Visny`k Chernigiv`kogo nacional`nogo pedagogichnogo universy`tetu imeni T.G. Shevchenka*. Chernigiv, 2010. Seriya «Pedagogichni nauky`». P. 122-125. Regime to access: http://chnpu.edu.ua/lib/_envoy/_pages/archive/2010/80/Topol.pdf.
7. Pavlenok P.D. Основы socy`al`no raboty: Uchebny`k (Bases of social work: Textbook). М. : Y`NFRA, 2001. 395 p.
8. Tyuptya O., Mazars`ka G. Do py`tannya pro vy`miryuvannya profesijnoyi identy`chnosti (na pry`kladi profesii «social`ny`j pracivny`k») (To the question about measuring of professional identity (on the example of profession «social worker»)). *Visny`k Ky`yiv`s`kogo nacional`nogo universy`tetu imeni Tarasa Shevchenka (Sociologiya. Psy`xologiya. Pedagogika)*. № 24-25.2006. P.109-113.
9. Tyuptya L.T. Social`na robota: teoriya i prakty`ka: Navch. posib.(Social work: a theory and practice.Train aid). К.: Znannya, 2008. 574 p.
10. Tyuptya L.T. Informacijny`j material opy`s`u profesii «Faxivecz` iz social`noyi roboty`»: Navch.-metod. posib. dlya Derzhavnoyi sluzhbt zajnyatosti (Informative material of description of profession «Specialist on social work»). К., 2002. 38 p.
11. Holostova E.Y. Professy`onalny`zm v socy`al`noj rabote (Professionalism in social work). М.: Y`TK «Dashkov y` K.». 2009. 236 p.
12. Holostova E.Y. Socy`al`naya robota: Uchebnoe posoby`e (Social work: Train aid). М.: Y`zdatel`sko-torgovaya korporacy`ya «Dashkov y` K.». 2006. 668 p.
13. Holostova E.Y. Socy`al`naya robota. Ucheb. posoby`e (Social work. Train aid). М.: Y`TK «Dashkov y` K.», 2009. 860 p.

Орешета Юлія Василівна – аспірант

Київський національний університет ім.Т.Шевченка

Адреса: 03680, м. Київ, пр-кт. Академіка Глушкова, 4-Д

E-mail: yuliya_oreshta@mail.ru

Oresheta Yuliya Vasulivna – postgraduate

T. Shevchenko national university of Kyiv

Address: 4-D, Academic Glushkov Av., Kyiv, 03680

E-mail: yuliya_oreshta@mail.ru